

OST / WEST
EINE KLEINE ENZYKLOPÄDIE
IN BILDERN UND KURZEN TEXTEN

VÝCHOD / ZÁPAD
MALÁ ENCYKLOPEDIE
V OBRÁZČÍCH A KRÁTKÝCH TEXTECH

HERKUNFT
PŮVOD
HEIMAT
DOMOV

DRAHU KOHOUT

WILHELM TELL

wird seit dem 15. Jahrhundert zu einer zentralen Identifikationsfigur verschiedener Kreise der Eidgenossenschaft. Seit Ende des 19. Jahrhunderts gilt Tell als der Nationalheld der Schweiz.

Wilhelm Tells Geschichte spielt in der heutigen Zentralschweiz im Jahr 1307. Der Dichter Friedrich Schiller verfasst das berühmte gleichnamige Bühnenwerk in seiner späten Schaffensphase. Schiller stellt in dem Bühnenwerk den kollektiven und individuellen Freiheitskampf der innerschweizerischen Einheimischen gegen die brutale Willkürherrschaft der habsburgischen Vögte dar. Die Urkantone Uri, Schwyz und Unterwalden verbünden sich gegen die Tyrannei – Alte und Junge, Frauen und Männer, Angehörige verschiedener Stände und Schichten.

So der Mythos. Wie war es wirklich?

8

VILÉM TELL

je od 15. století ústřední identifikační postavou různých kruhů ve «Spříseženstvu» (Švýcarské konfederaci). Tell je od konce 19. století považovaný za švýcarského národního hrdinu.

Příběh Viléma Tella se odehrává v dnešním středním Švýcarsku roku 1307. Legendu o Tellovi zpracoval pro divadlo ve své pozdní tvůrčí fázi německý dramatik Friedrich Schiller. Schiller v činohře zobrazuje kolektivní i individuální boj za svobodu švýcarského lidu proti brutálnímu despotismu habsburských fojtů. Původní kantony Uri, Schwyz a Unterwalden se spojují proti tyranii – staří i mladí, ženy i muži, příslušníci různých tříd a stavů.

Tolik tedy mýtus. A jak to bylo doopravdy?

PRAOTEC ČECH

je legendární prapředek, který podle českých pověstí přivádí svůj lid do země, jež je po něm pojmenována Čechy. Kdy legendární postava žila, není jasné. Mělo by jít o raný středověk okolo 6. století – příchodu Slovanů do české kotliny.

V latinsky psané Kosmově kronice je praotec Čech nazýván jménem Boemus, které souvisí s latinským označením Čech «Bohemia», odvozeným od keltského kmene Bójů. Vypráví se o příchodu bezejmenného lidu do dnešních Čech, kde kolem hory Řípu mezi dvěma řekami, Ohří a Vltavou, prvá zařídil svá sídla, prvá založil obydlí a radostně na zemi postavil bůžky (penates), jež sebou na ramenou přinesl. Tehdy stařešina (senior), jehož ostatní jako pána provázeli, mezi jinými takto promluvil k své družině: «Druhové, kteří jste nejdnou snášeli se mnou těžké trudy cesty po neschůdných lesích, zastavte se a obětujte svým bůžkům, jejichž zázračnou pomocí jste konečně přišli do této vlasti, kdysi osudem vám předurčené.»

Následuje Čechova oslavná řeč o zemi, v níž se jeho kmen usadil, a otázka, jak by měla být pojmenována. Jeho lid mu odpověděl takto: «Poněvadž ty otče, se jmenuješ Čech (Boemus), kde najdeme lepší a vhodnější jméno, než aby i země slula Čechy (Boemia)?»

Tolik tedy legenda. A jak to bylo doopravdy?

URVATER ČECH

ist ein sagenumwobener Urahn, der gemäss tschechischer Legenden, sein Volk in das nach ihm benannte Land Böhmen (Čechy) geleitet. Wann die legendäre Gestalt gelebt haben soll, ist nicht klar, es dürfte sich um das frühe Mittelalter, das 6. Jahrhundert, handeln – die Ankunft der Slawen im böhmischen Becken.

In der lateinischen Kosmas-Chronik trägt er den Namen Boemus, der mit dem lateinischen Namen für Czech «Böhmen» verwandt ist, abgeleitet vom keltischen Stamm der Boier. Es erzählt von der Ankunft eines namenlosen Volkes im heutigen Böhmen. Vermutlich um den Berg Říp zwischen zwei Flüssen, Eger und Moldau, gründet er als erstes eine Siedlung, errichtet eine Behausung, stellt die mitgebrachten Götter (Penaten) voller Freude auf, welche er auf seinen Schultern trug. Damals sprach der Älteste (Senior), den die anderen auch als Meister begleiten, zu seinem Gefolge: «Meine Freunde, die mehr als einmal die harten Strapazen der Reise durch unwegsame Wälder mit mir auf sich genommen habt, haltet inne und opfert euren Göttern, mit deren wundersamer Hilfe ihr endlich in diese Heimat gekommen seid, die euch einst vom Schicksal bestimmt war.»

Was folgt, ist Czechs (Čechs) Festrede über das Land, in dem sie angekommen sind, und die Frage, wie es heissen soll. Seine Leute antworteten: «Da Sie, Vater, Böhmen (Boemus) heissen, wo könnten wir einen besseren und passenderen Namen finden als den, den das Land auch Böhmen (Boemia) nennt?»

So die Sage. Wie war es wirklich?

9

KARL DER GROSSE wird 800 zum Kaiser gekrönt. Setzt eine zentralisierte Herrschaftsordnung durch. Churrätien ist fest ins Frankenreich integriert.

Um 800 entsteht in der Schinschlucht, Mistail, Kirche St. Peter. Es ist die einzige unverbaute Dreiapsidenkirche der Schweiz. Im Kloster St. Johann in Müstair entsteht 805 der umfangreichste Freskenzyklus der karolingischen Malerei. 828 Einsiedler Meinrad am Etzelpass, wird 861 ermordet. 934 entsteht hier das Kloster Einsiedeln.

AUFGABEN DER KLÖSTER

Die Klöster widmen sich wichtigen Aufgaben und Tätigkeiten wie: «ora et labora» bete und arbeite, Krankenpflege und Herberge für die Armen, Schulbildung (Internate), Studium alter Handschriften und Herstellung von handschriftlichen Kopien. Sie sind Träger der karolingischen Renaissance, von Karl dem Grossen eingeleitete Förderung von Kultur, Bildung und Landwirtschaft, sind wegweisend in Züchtung von Obst und Gemüse. Zufluchtsstätte für Verfolgte, Inseln der Ruhe, Orte der Besinnung, der Weisheit, der Erkenntnis. Hier reifen die Kräfte, die ein friedliches Zusammenleben der Menschen umformen vermochten. Im Mittelalter ist der Staat weder willens noch in der Lage, diese Aufgaben zu erfüllen. Indirekt machen sich Klöster um Handel und Wirtschaft verdient, so schuf man im Jahre 888 in St. Gallen Mustervorlagen für verschiedene Verträge, standardisierte Texte für Urkunden und Privatrecht.

Im **VERTRAG VON VERDUN** von 843 wird die Dreiteilung des Frankenreichs beschlossen: Rhein-Aare-Gotthard teilen das Mittelreich (Burgund) und das Ostreich (Deutschland). Während im Westreich (Frankreich) die Zentralgewalt immer stärker wird, zerfallen Mittel- und Ostreich in kleinere Einheiten.

KAREL VELIKÝ je v roce 800 papežem v Římě korunován na císaře. Prosazuje centralizovaný systém vlády. Území dnešního Švýcarska, nazývané tehdy Churrétie, je pevně integrováno do Franské říše.

Kolem roku 800 je v soutěsce Schin v Mistail postaven kostel sv. Petra, jediný kostel se třemi apsidami, který se ve Švýcarsku dochoval do dnešních dnů. V klášteře sv. Jana v Müstairu vzniká v roce 805 nejrozsáhlejší freskový cyklus karolinského malířství. Poustevník Meinrad žije od roku 828 v průsmyku Etzel, 861 je zavražděn. V roce 934 zde vzniká klášter Einsiedeln.

ÚKOLY KLÁŠTERŮ

Benediktinské kláštery se v ducho řádového hesla «Ora et labora» (Modli se a pracuj) věnují důležitým úkolům a činnostem, jako jsou ošetřování a ubytování pro chudé, vzdělávání (internáty), studium starých rukopisů a výroba ručně psaných kopií. Kláštery jsou také šířiteli tzv. karolinské renesance, iniciovaná Karlem Velikým – podporují kulturu a vzdělanost, v zemědělství jsou průkopníci pěstování ovoce a zeleniny. Poskytují útočiště pronásledovaným, jsou ostrovy klidu, místa k zamyšlení, hledání moudrosti a poznání. Dozrávají zde síly, které by měly přimět lidi k mírovému soužití. Ve středověku stát není ochoten ani schopen tyto úkoly plnit. Nepřímo kláštery přispívají k rozvoji obchodu a podnikání: např. v roce 888 ve sv. Havlu vznikají šablony různých smluv, standardizované listiny pro certifikáty a soukromé právo.

Ve **VERDUNSKÉ SMLOUVĚ** z roku 843 je rozhodnuto o rozdělení Franské říše na tři části: Porýní, Burgundsko a severní Itálie tvoří jakousi «střední říši», ležící mezi Západofranskou (dnešní Francií) a Východofranskou říší (dnešní Německo a Rakousko). Území Švýcarska je rozděleno mezi «střední» a Východofranskou říši, hranicí je řeka Aare a Gotthardský průsmyk. Střední část se však brzy rozpadá a je rozdělena mezi zbývající dvě říše.

VELKOMORAVSKÁ ŘÍŠE

V 9. století vzniká na území dnešní České republiky první skutečný stát, Velkomoravská říše. Jejím prvním panovníkem je přibližně od roku 830 Mojmir I. Morava přebírá civilizační impulsy z Franské říše a Byzance. V tomto období je na mnohem vyšší úrovni než Čechy. Od roku 846 upevňuje Rostislav moravský stát. Usiluje o církevní nezávislost země. V roce 863 povolává z Byzance Cyrila a Metoděje. Na rozdíl od západních misionářů kážou a slouží obřady v jazyce lidu – v tzv. staroslověnině. Přinášejí také první slovanské písmo «Hlaholici». Do své smrti v roce 885 překládá Metoděj celý Starý zákon z řečtiny do staroslověnštiny.

V letech 870–871 se pokoušejí Frankové začlenit Moravu do Východofranské říše. Proti tomu se se staví kníže Svatopluk, který po několikaleté válce sice v roce 874 souhlasí s odváděním každoročního poplatku východofranskému panovníkovi, ovšem výměnou za uznání své vlády na Moravě a její faktické nezávislosti.

Během 9. století soustřeďují v Čechách postupně ve svých rukách moc přemyslovská knížata. Do konce 9. století sjednocují pod svou vládou celou zemi.

Od 9. století vládne v Čechách jediný panovník.

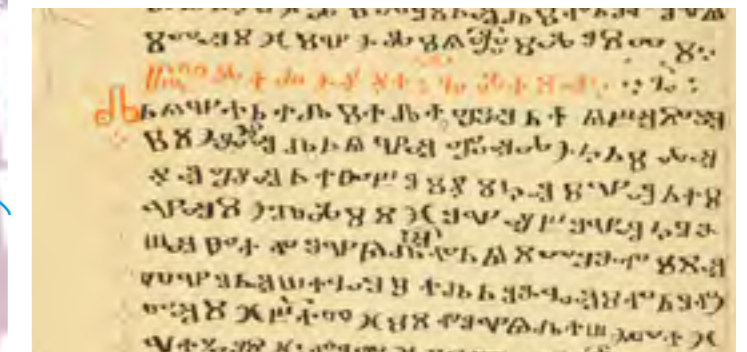
MÄHRENREICH

Im 9. Jahrhundert entsteht auf dem Gebiet Böhmens der erste richtige Staat, das Mährenreich, der erste Monarch ist ab 830 Mojmir I.. Mähren übernimmt Zivilisationsimpulse von Frankenreich und von Byzanz. In dieser Zeit ist das Mährenreich auf einem viel höheren Niveau als Böhmen. Seit 846 festigt Rostislav den mährischen Staat. Er strebt nach kirchlicher Unabhängigkeit des Landes. Aus Byzanz lässt er Kyrill und Method kommen. Die Brüder predigen in Altkirchenslawisch, bringen die erste slawische Schrift mit, Glagolitic. Bis zu seinem Tod 885 übersetzt Method das gesamte Alte Testament aus dem Griechischen ins Slawische.

In den Jahren 870–871 versuchen die Franken Mähren in das Ostfränkische Reich einzugliedern. Dem widersetzt sich Fürst Svatopluk, der sich nach mehreren Kriegsjahren 874 bereit erklärt, dem ostfränkischen Monarchen eine jährliche Gebühr zu entrichten, jedoch im Austausch für die Anerkennung seiner Herrschaft über das mährische Gebiet und die Unabhängigkeit Mährens.

Im Laufe des 9. Jahrhunderts konzentrierten sich die Fürsten der Přemysliden allmählich in Böhmen. Ende des 9. Jahrhunderts vereinigen sie unter ihrer Herrschaft das ganze Land.

Seit dem 9. Jahrhundert regiert in Böhmen ein einziger Herrscher.

1000 DIE HABSBURGER

herrschen in der Schweiz in den Jahren 900 bis 1511. Der Sohn von Lanzelin, Radbot, heiratet Ita von Lothringen. Sein Bruder Bischof Werner von Strassburg errichtet um 1020 auf der Wülperberg bei Brugg im Aargau die Burg Habsburg. Anfänglich wird diese zum Sitz der mächtigen Habsburger Dynastie. Sie prägt die Schweiz bis ins 17. Jahrhundert.

Ita von Lothringen stiftet 1027 die Benediktinerabtei Muri als Wiedergutmachung eines Unrechts an der Bevölkerung. Bis 1260 und erneut nach 1918 befindet sich hier die Familiengruft der Habsburger.

Die Kyburg wird 1027 erstmals erwähnt.

Kaiser Konrad II. erbt 1033 das Königreich Burgund. Die ganze Schweiz ist somit unter seiner Herrschaft ein Teil des Heiligen Römischen Reiches.

Schloss Lenzburg wird 1036 erstmals erwähnt.

HABSBURKOVÉ

panují ve Švýcarsku od roku 900 do roku 1511. Lancelinův syn Radbot se žení s Idu Lotrinskou. Jeho bratr, biskup Werner I. Štrasburský, staví kolem roku 1020 poblíž Bruggu v Aargau hrad Habsburg. Z tohoto hradu vzniká pozdější mocná habsburská dynastie. Ta zanechává svou stopu ve Švýcarsku až do 17. století.

V roce 1027 Ida Lotrinská zakládá benediktinské opatství Muri. Jeho výstavbou chce odčinit nespravedlnost vůči obyvatelstvu. Do roku 1260 a znovu po roce 1918 je zde umístěna rodová krypta Habsburků.

Hrad Kyburg je poprvé zmiňován v roce 1027.

V roce 1033 zdědí císař Konrád II. Burgundské království. Tak se celé území Švýcarska dostává pod vládu Svaté říše římské.

Hrad Lenzburg je poprvé zmíněn v roce 1036.

BŘETISLAVOVA DEKRETA

V 11. století se v Čechách usazují osadníci z německy mluvících zemí. Němci se usazují především v obchodních osadách u hradů, zejména v Praze. Na venkově postupuje vnitřní kolonizace, zatím vedená převážně českým obyvatelstvem.

1032 založení kláštera Sázava, opatem je poustevník Prokop.

Mezi lety 1019–1029 dobývá Břetislav I. jako zástupce svého otce, knížete Oldřicha, Moravu a západní Slovensko. Roku 1034 se stává sám českým knížetem a spojuje všechny tyto země. V roce 1039 zaútočí Břetislav na Polsko, dobývá Hnězdo a nad hrobem sv. Vojtěcha vyhláší první český zákoník «Břetislavova dekreta». Má posílit křesťanské hodnoty: umožňuje muži pouze jednu manželku; trestá ženy, které porodí nemanželské děti; zakazuje hospody; zavádí šestidenní pracovní týden; nařizuje nedělní klid od práce a povoluje «boží soudy». Vzrůst Břetislavovy moci se nelíbí císaři Jindřichu II. a v letech 1040–41 vede s Čechy válku. Břetislav se musí podřídit, přísahat věrnost císaři a doprovázet ho na tažení do Uher. Břetislav I. umírá roku 1055 na chrudimském hradě. Podle jeho ustanovení se má stát českým knížetem vždy nejstarší z rodu Přemyslovců, tzv. stařešinský řád.

Knížetem se stává Spytihněv II. Čechy přijímá od římského císaře Jindřicha III. v léno. Odnímá svým mladším bratřím moravská údělná knížectví a bere je pod svou vládu. 1055–57 nechá vyhnat mnichy ze sázavského kláštera. V roce 1057 zakládá kolegiální kapitulou sv. Štěpána v Litoměřicích. Roku 1060 začíná přestavba pražské rotundy sv. Víta na románskou baziliku.

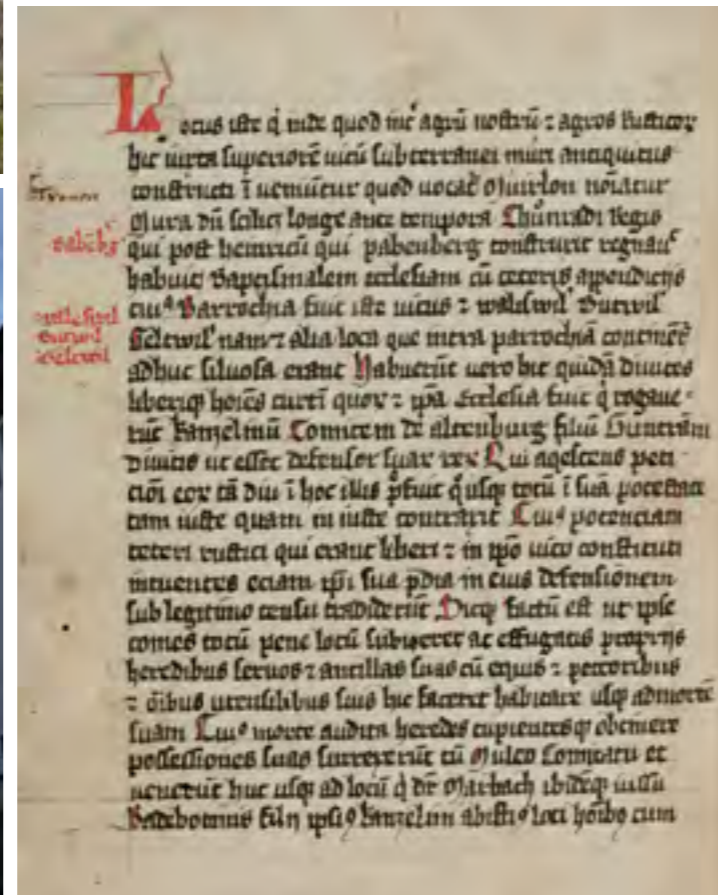
BŘETISLAVS DEKRET

Im 11. Jh. lassen sich Siedler aus deutschsprachigem Raum in Böhmen nieder. Böhmen wird zu einem zweisprachigen Gebiet. In einigen Orten stellen die Deutschen die Mehrheit der neu gegründeten Städte dar. Sie bringen Produktionsinnovationen mit.

1032 Gründung des Klosters Sazava, Abt ist Einsiedler Prokop.

Zwischen den Jahren 1019–1029 erobert Břetislav I. als Vertreter seines Vaters Oldrich Mähren und Westslowakei. 1034 wird er böhmischer Fürst und vereint diese Länder. 1039 greift Břetislav Polen an, erobert Hnězdo. Über dem Grab des hl. Vojtěch verkündet er das erste tschechische Gesetzbuch «Břetislavs Dekret». Es soll die christlichen Werte stärken: Es erlaubt einem Mann nur eine Frau; bestraft Frauen, die uneheliche Kinder gebären; verbietet Wirtshäuser; führt eine sechstägige Arbeitswoche ein; erlaubt, sich sonntags auszuruhen. Kaiser Heinrich II. gefällt der Aufstieg von Břetislavs Macht nicht und greift 1040 Böhmen an. Břetislav muss sich ergeben, dem Kaiser Treue schwören und ihn auf Feldzügen nach Ungarn begleiten. Břetislav stirbt 1055 auf der Burg Chrudim. Nach seiner Bestimmung soll der älteste Sohn böhmischer Fürst werden – das Senioratsprinzip.

Spytihněv II. wird 1055 Fürst. Böhmen hat er vom römischen Kaiser Heinrich III. im Lehen. Seinen Brüdern nimmt er die Fürstentümer weg und stellt diese seiner Regierung unter. 1055–57 lässt er die Mönche aus dem Sazava-Kloster vertreiben. Gründet 1057 das Kollegialstift St. Stephan in Leitmeritz. 1060 beginnt Umbau der Rotunde von St. Veit in Prag in romanische Bazilika.

1500 REFORMATION CALVIN

Die Reformation verbreitet sich in der Eidgenossenschaft. Im «Ersten Kappeler Krieg» 1529 an der zürcherisch-zugerischen Grenze treffen Reformierte und Katholiken aufeinander, dieses Treffen endet ohne Blutvergiessen mit erstem Landfrieden bei «Kappeler Milchsuppe». Zwingli will der Reformation in der Eidgenossenschaft zum Durchbruch verhelfen. Es findet ein «Zweiter Kappeler Krieg» 1531 statt, die Protestanten sind den Katholiken zahlenmässig unterlegen, werden geschlagen, Zwingli fällt. Es wird ein zweiter Landfriede ausgehandelt, welcher zu Gunsten der Katholiken ausfällt. Religionsstreitigkeiten sind nach wie vor an der Tagesordnung.

Johannes Calvin muss Paris wegen seiner Haltung zur Reformation 1533 verlassen. Lässt sich in Basel nieder, veröffentlicht «Institution Religionis Christianae» eine Unterweisung in der christlichen Religion. Weilt 1538 in Genf, wird für seine Idee aus der Stadt verbannt. Nach Aufenthalt in Strassburg, Worms und Regensburg wird er durch die Genfer Behörden zurückgerufen. Calvin nimmt an, will nur wenige Monate in Genf bleiben. Schliesslich verbringt er hier 23 Jahre bis zu seinem Tod. Calvin ist der Begründer einer klarsichtigen theologischen Lehre, gibt Anstoss zu einer Entwicklung zur Verantwortlichkeit des Individuums, was zur modernen Demokratie führt. Er ist gegen Zurschaustellung des Reichtums, gegen jeglichen Schmuck, führt die protestantische Arbeitsethik ein, bedeutender Faktor für den Wohlstand! Kanton Genf führt als erster die Schulpflicht ein, treibende Kraft – Calvin. Die Lehre Calvins erhält eine weltweite Ausbreitung.

Ab 1555 im ganzen Reich gültiger Territorialprinzip «cuius regio, eius religio» – «wessen Herrschaft, dessen Religion» fortan müssen in der Eidgenossenschaft zwei Konfessionen nebeneinander leben, «Augsburger Religionsfrieden».

KALVÍNSKÁ REFORMACE

Po celé Konfederaci se šíří reformace, ale neprobíhá hladce. V «První kappelské válce» proti sobě roku 1529 stanou na hranicích Curychu a Zugu vojska katolíků a reformovaných. Boj se obejde bez krveprolití, válčící strany uzavírají mírovou dohodu při «Kappelské mléčné polévce». Zwingli chce prosadit reformaci v Konfederaci. V roce 1531 probíhá «Druhá kappelská válka», protestanti podléhají přesile katolíků a jsou poraženi. Zwingli v bitvě padne. Vyjednává se druhá mírová dohoda, která je ve prospěch katolíků. Náboženské spory jsou dále na denním pořádku.

Kvůli svému postoji k reformaci musí Jan Kalvín v roce 1533 opustit Paříž. Usazuje se v Basileji, vydává instrukce o křesťanském náboženství «Institution Religionis Christianae». V roce 1538 pobývá v Ženevě, pro své názory je vša vykázán z města. Po pobytech ve Štrasburku, Wormsu a Řezně je ženevskými úřady povolán zpět. Kalvín přijímá, chce v Ženevě zůstat jen pár měsíců. Nakonec tam žije dalších 23 let a v Ženevě také umírá. Kalvín je původcem pevně podložené a jasné teologické doktríny, která vyzývá k odpovědnosti člověka. Z kalvinismu vychází i moderní demokracie. Je proti dávání bohatství na odiv, je proti jakékoli zdobnosti. Zavádí protestantskou pracovní morálku, důležitý faktor prosperity! Ženevský kanton jako první zavádí povinnou školní docházku, jejím hnacím motorem je Kalvín. Kalvínovo učení se šíří po celém světě.

Po roce 1537 je prakticky celé Švýcarsko v jeho současných hranicích pod kontrolou Konfederace.

Dlouholeté náboženské boje v Římsko-německé říši vedou roku 1555 k uzavření «Augšpurského náboženského míru», který stanovuje zásadu «Cuius regio, eius religio» – «Koho země, toho náboženství». Vedle katolicismu jsou povoleny i luterství a kalvinismus, ovšem svobodu vyznání mají jen říšští suverénové – poddaní je musí ve víře následovat.

REKATOLIZACE

Ferdinand I. Habsburský podporuje katolickou církev na rozdíl od nekatolíků, kteří v této době tvoří většinu českého obyvatelstva. 5. září 1547 obnovuje «svatojakubský mandát» proti «Jednotě bratrské», jejich sbory nechává uzavřít. Její střediska se proto přemísťují na Moravu.

V roce 1556 zve panovník do Čech jezuitský řád. Tento stojí v čele boje za obnovení vlivu katolické církve.

Ferdinand I. Habsburský umírá v roce 1564 ve Vídni, pohřben je v Praze.

Maximilián II., prvorozený syn Ferdinanda I. Habsburského, římský císař, český král – je korunován roku 1562. Vládne také jako uherský král, markrabě moravský a arcivévoda rakouský v letech 1564 až 1576. Obdivuje humanistické myšlenky a renesanční umění, chová divoká zvířata. Není příliš pobožný, sympatizuje s protestanty.

Na podnět moravských stavů tvoří Paul Fabricius v roce 1569 první mapu Moravy «Moravia marchionatus».

Jezuitská kolej v Olomouci, založená v roce 1566, je roku 1573 povýšena na univerzitu. Vzniká dnešní Univerzita Palackého.

Roku 1575 předkládají čeští kališníci, lutheráni a Jednota bratrská Maximiliánu II. společné vyznání, které má nahradit kompaktáta, tzv. «Českou konfesi» («Confessio Bohemica»). Král je potvrzuje pouze ústně.

REKATHOLISIERUNG

Ferdinand I. unterstützt die katholische Kirche im Gegensatz zu Nichtkatholiken, welche die Mehrheit der böhmischen Bevölkerung in dieser Zeit bilden. Am 5. September 1547 erneuert er das «St.-Jakobs-Mandat» gegen die «Böhmischen Brüder», lässt ihre Gemeinden schliessen, ihre Zentren verlagern sich nach Mähren.

1556 lädt er den Jesuitenorden nach Böhmen ein. Dieser steht an vorderster Front im Kampf um die Wiederherstellung des Einflusses der katholischen Kirche.

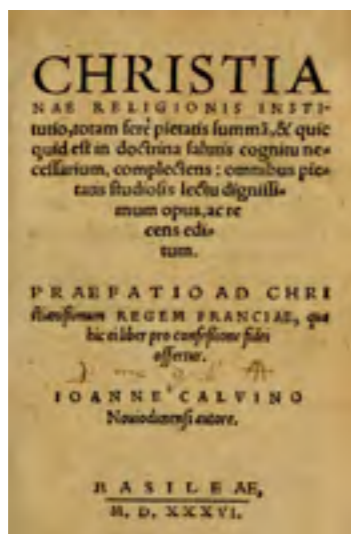
Ferdinand I. von Habsburg stirbt 1564 in Wien, begraben ist er in Prag.

Maximilian II., der erstgeborene Sohn von Ferdinand I. von Habsburg, römischer Kaiser, König von Böhmen – gekrönt 1562, Ungarn, Markgraf von Mähren und Erzherzog von Österreich. Regiert von 1564 bis 1576. Bewundert humanistische Ideen und die Kunst der Renaissance, züchtet wilde Tiere. Nicht sehr religiös, sympathisiert mit Protestanten.

Auf Input der mährischen Stände, fertigt Paul Fabricius 1569 die erste Landkarte Mährens «Moravia marchionatus».

Das 1566 gegründete Jesuitenkolleg in Olmütz wird 1573 zur Universität erhoben, der heutigen Palacky-Universität.

Im Jahr 1575 unterbreiten böhmische Kelchler, Lutheraner und Böhmisches Brüder Maximilian II. gemeinsame Artikel, welche die Basler Kompaktate ersetzen soll – die «Böhmische Konfession» («Confessio Bohemica»). Der König bestätigt diese nur mündlich.

1600 SCHWEDISCHE TRUPPEN

Die Lage verschärft sich als 1633 schwedische Truppen über thurgauisches Territorium gegen die österreichische Stadt Konstanz vorrücken, ein Krieg mit katholischen Orten droht. In Zürich setzt sich eine Friedenspartei gegen die militanten Glaubenskämpfer durch. Die Schweden wollen 1646 über den Bodenseeraum angreifen. Die Eidgenossen legen erstmals ein gemeinsames Verteidigungsdispositiv fest. Ein gemeinsamer Kriegsrat wird eingerichtet und kantonale Kontingente von 12 000 Mann für einen eidgenössischen Auszug bestimmt – «Defensionale von Wil» 1647. Vereinbarungen in der Alten Eidgenossenschaft zwischen den Ständen zur militärischen Abwehr gemeinsamer Feinde im Dreissigjährigen Krieg werden getroffen.

WESTFÄLISCHER FRIEDEN

Der Westfälische Frieden am 24. Oktober 1648 beendet nach vierjährigen Verhandlungen den Dreissigjährigen Krieg. Im Frieden von Münster zwischen dem Kaiser und Frankreich und im Frieden von Osnabrück zwischen dem Kaiser und Schweden. Wegen verschiedener Unklarheiten betreffend die Eidgenossenschaft, reist der Basler Bürgermeister Johann Rudolf Wettstein nach Münster. Nach langen Verhandlungen wird im Vertrag die «volle Freiheit und Exemption vom Reich» mit der Zusatzklärung, dass die eidgenössischen Orte nicht mehr der Reichsgerichtsbarkeit unterstehen, festgehalten. Dies wurde von Frankreich und dem Kaiser sofort als völkerrechtliche Souveränität interpretiert.

Die Eidgenossenschaft erklärt sich als neutral.

ŠVÉDSKÁ VOJSKA

Situace se zhoršuje, když v roce 1633 švédská vojska postupují přes území Thurgau k rakouskému městu Kostnice. Hrozí válka s katolickými oblastmi. V Curychu vítězí mírová strana proti militantním bojovníkům za víru. V roce 1646 chtějí Švédové zaútočit přes oblast Bodamského jezera. Konfederace poprvé stanoví společný obranný plán. Je ustanovena společná válečná rada a zřízeno konfedační vojsko o síle 12 000 mužů ke společnému tažení. Tyto věci upravuje dokument tzv. «Defensionale z Wilu». Během Třicetileté války se ve staré Konfederaci uzavírají dohody mezi jednotlivými členy o společné obraně proti nepříteli.

VESTFÁLSKÝ MÍR

Vestfálským mírem z 24. října 1648 končí po čtyřech letech vyjednávání Třicetiletá válka. Císař a Francie uzavírají mír v Münsteru, mírový stav mezi císařem a Švédy se vyhláší v Osnabrücku. Starosta Basileje Johann Rudolf Wettstein cestuje do Münsteru kvůli nejasnostem ohledně Konfederace. Po dlouhých jednáních mírová smlouva zaručuje «plnou svobodu a nezávislost na Říši». Dodatek uvádí, že kantony Konfederace nespádají již nadále pod říšskou jurisdikci. Francie a císař tento krok interpretují jako udělení suverenity podle mezinárodního práva.

Konfederace se prohlašuje za neutrální.

ŠVÉDSKÁ VOJSKA

vtrhnou do Čech v roce 1639 a neúspěšně se snaží dobýt Prahu. Ze Slezska napadají v roce 1642 Moravu. Začíná švédská okupace severní Moravy.

V roce 1648 obléhají Švédové Prahu a Pražský hrad. Probíhají boje. V listopadu je dohodnuto příměří. Švédové se stahují, ale odnášejí významné umělecké poklady – «Pražsko uměleckou kořist», která se stále nachází ve Stockholmu.

VESTFÁLSKÝ MÍR

Vestfálským mírem z 24. října 1648 po čtyřech letech vyjednávání končí třicetiletá válka. Habsburkové se musí vzdát svých plánů na posílení moci v Říši. Jejich neomezená dědičná vláda v českých zemích je plně potvrzena. Znamená to konec nadějí českých emigrantů.

Hlad, epidemie a válečné vřavy v českých zemích snižují počet obyvatel asi o třetinu. Mnoho vesnic mizí, četné domy v městech zůstávají opuštěné. Horní a Dolní Lužice již nepatří do české koruny, ale jsou připojeny k Sasku.

SCHWEDISCHE TRUPPEN

fallen 1639 in Böhmen ein, ein erfolgloser Versuch, Prag zu erobern. Von Schlesien aus fallen sie 1642 in Mähren ein, Beginn der schwedischen Besetzung Nordmährens.

Die Schweden belagern 1648 Prag und die Prager Burg, es finden Kämpfe statt, im November wird ein Waffenstillstand vereinbart. Die Schweden ziehen ab, doch nehmen sie beim Abzug bedeutende Kunstschatze «Prager Kunstraub» mit, welche sich bis heute in Stockholm befinden.

WESTFÄLISCHER FRIEDEN

Der Westfälische Frieden vom 24. Oktober 1648 beendet die Habsburger müssen ihre Pläne zur Stärkung der Macht im Reich aufgeben. Doch ihre uneingeschränkte Erbherrschaft in den böhmischen Ländern wird voll bestätigt. Das Ende der Hoffnung böhmischer Ausgewanderten.

Durch Hunger, Epidemien und Kriegswirren in den böhmischen Ländern nimmt die Bevölkerung um etwa ein Drittel ab. Viele Dörfer verschwinden, zahlreiche Häuser in den Städten bleiben verlassen. Die Ober- und Niederlausitz gehören nicht mehr zur böhmischen Krone, werden an Sachsen angeschlossen.

1800 VERFASSUNGSREVISION

Der Bund erlangt weitere Kompetenzen durch die Verfassungsrevision von 1874. Die Situation beruhigt sich innen- und aussenpolitisch mit der Gründung des Bundesstaats.

Die Totalrevision der Bundesverfassung führt in der Schweiz die allgemeine Schulpflicht ein, der unentgeltliche (!) Schulbesuch während acht Jahren ist obligatorisch. Das fakultative Referendum auf Bundesebene wird eingeführt. Volle Bürgerrechte für die Juden 1879 (bis 1866 durften Juden nur in zwei Schweizer Dörfern, Endingen und Lengnau, wohnen). Verbot von Errichtung religiöser Orden oder Klöster. Vereinheitlichung von Mass und Gewicht, Meter, Kilogramm, Liter, 1877. Das Initiativrecht gibt dem Volk die Kompetenz, Änderungen der Bundesverfassung zur Abstimmung zu bringen. Der Bundesstaat schafft günstige Voraussetzungen für die Entwicklung verschiedener Industrie- und Dienstleistungszweige (Eisenbahnbau, Maschinen- und Metallbau, Chemie, Nahrungsmittelindustrie und Bankwesen), die zum Fundament der Schweizer Wirtschaft werden.

GOTTHARDBAHN

Ein verkehrspolitisches Jahrhundertprojekt, die Gotthardbahn wird in den Jahren 1872–1882 gebaut. Der 15 km lange Gotthardbahntunnel wird 1880 durchgebrochen, zwei Jahre später die Eisenbahnlinie eröffnet.

1881 schweizerisches Obligationenrecht (Schuldrecht).

Bau der ersten Einspurröhre des Simplontunnels 1898–1905, bis Ende der 1970er Jahre mit 19,8 km der längste Gebirgstunnel der Erde und erste elektrifizierte Alpentransversale. Die zweite Röhre wird 1912 in Angriff genommen.

REVIZE ÚSTAVY

Revizí ústavy z roku 1874 se přesouvají další kompetence na spolkovou úroveň. Se vznikem spolkového státu se situace uklidňuje jak vnitřně, tak i ve vztahu k zahraničí. Zásadní revize Spolkové ústavy zavádí ve Švýcarsku všeobecné povinné školní vzdělání, osmiletá školní docházka je bezplatná (!). Zavádí se fakultativní referendum na spolkové úrovni. Židé v roce 1879 získávají plná občanská práva (do roku 1866 mohli Židé žít pouze ve dvou švýcarských vesnicích Endingen a Lengnau). Zakazuje se zakládání řeholních řádů či klášterů. Standardizují se míry a váhy, délka metru, kilogram i litr (1877). Právo iniciativy dává lidem pravomoc předkládat změny Spolkové ústavy k hlasování. Spolkový stát vytváří příznivé podmínky pro rozvoj různých odvětví průmyslu a služeb (železniční stavby, strojírenství a kovo-výroba, chemie, potravinářský průmysl a bankovníctví), které se stávají podstatou švýcarské ekonomiky.

GOTTHARDSKÁ DRÁHA

Dopravně-politickým projektem století je Gotthardská dráha postavena v letech 1872 až 1882. Roku 1880 se razí 15 km dlouhý železniční tunel, o dva roky později je železniční trať otevřena.

Roku 1881 je zavedeno švýcarské závazkové právo.

Výstavba prvního jednoproudého (jednotubusového) tunelu Simplon (1898–1905). Do konce 70. let 20. století je s 19,8 km nejdelším horským tunelem na světě a první elektrifikovaná alpská transversála. Druhý tubus je stavěn až od roku 1912.

TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK

V 80. letech 19. století se na české politické scéně objevuje Tomáš Garrigue Masaryk. Ačkoli stojí názorově mimo hlavní politická uskupení, získává jeho hlas v politickém a společenském životě na síle. Staví se proti pravosti «Rukopisů» i proti všeobecně zakořeněnému antisemitismu během tzv. «Hilsnerovy aféry». V roce 1896 vydává spisy «Česká otázka» a «Naše nynější krize».

Politické strany v českých zemích zakládá i německé obyvatelstvo.

Měnová reforma z roku 1892 nahrazuje dosavadní zlatý stohalářovou korunou.

První elektrifikovaná tramvajová trať v Praze z Karlína do Vysočan funguje od roku 1896. Emil Kolben zakládá v Praze Vysočanech elektrotechnický závod Kolben & spol..

Od roku 1893 vycházejí Sociálně demokratické noviny «Právo lidu». V letech 1897–98 vzniká Maroldovo panoráma znázorňující Bitvu u Lipan.

Badeniho jazyková nařízení z roku 1897 pro Čechy a Moravu zavádějí rovnoprávnost češtiny a němčiny i ve vnitřní administrativě úřadů. Pro odpor českých Němců jsou ale již následujícího roku revidována.

POLITICKÉ STRANY

Vznikají první politické strany moderního typu. V roce 1889 zahajuje činnost první rolnický politický spolek Selské jednoty pro Království české, 1894 Křesťansko-sociální strana pro Čechy a Moravu, 1897 Česká strana národně sociální a Česká strana radikálně pokroková, 1899 Česká strana agrární.

TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK

In den 1880er Jahren tritt Tomáš Garrigue Masaryk auf der politischen Bühne Böhmens hervor. Obwohl er ideologisch ausserhalb der grossen politischen Gruppierungen steht, gewinnt seine Stimme im politischen und gesellschaftlichen Leben an Stärke. Stellt sich gegen die Echtheit der «Manuskripte» und gegen den allgemein verwurzelten Antisemitismus während der sogenannten «Hilsneriade». 1896 veröffentlicht er die Schriften «Česká otázka» (die tschechische Frage) und «Unsere gegenwärtige Krise».

Auch unter der deutschen Bevölkerung der böhmischen Länder entstehen politische Parteien.

Die Währungsreform 1892 – der Gulden wird durch die Krone zu 100 Heller ersetzt.

Die erste elektrifizierte Strassenbahnlinie in Prag von Karlín nach Vysočany nimmt ihren Betrieb 1896 auf. In Prag Vysočany gründet Emil Kolben die Elektrotechnikfabrik Kolben & Cie.

Ab 1893 erscheint die sozialdemokratische Zeitung «Volksrechte». 1897–98 entsteht Maroldovo Panorama – Schlacht bei Lipan.

Badenis Sprachordnung 1897 für Böhmen und Mähren führt Gleichstellung der Zweisprachigkeit, Tschechisch und Deutsch ein. Auf Widerstand der deutschen Bevölkerung wird sie im Oktober 1899 widerrufen.

POLITISCHE PARTEIEN

Verschiedene politische Parteien entstehen: 1889 die erste bauerliche politische Vereinigung, die Landstreitkräfte des Königreichs Böhmen, 1894 die Christlichsoziale Partei für Böhmen und Mähren, 1897 die Tschechische Nationalsoziale Partei und die Radikale Staatspartei, 1898 die Tschechische Agrarpartei.

GEOGRAPHIE / GEOGRAFIE

Fläche / Plocha (km ²)	41 285
Einwohnerzahl / Počet obyvatel (2020)	8 637 000
Bevölkerungsdichte, Einwohner/km ² / Hustota zalidnění obyv./km ²	219
Ausländeranteil / Podíl cizinců (%)	25,4

Landschaft / Krajina	m ü. M. / m n. m.
31 % Mittelland / střední plošina	350–600
11 % Jura / Jura	600–1679
10 % Voralpen / Alpské podhůří	800–2500
48 % Alpen / Alpy	
mehr als 3300 Gipfel über / více než 3300 vrcholů nad	2000
48 Gipfel über / vrcholů nad	4000
höchster Punkt / nejvyšší bod	Dufourspitze 4634

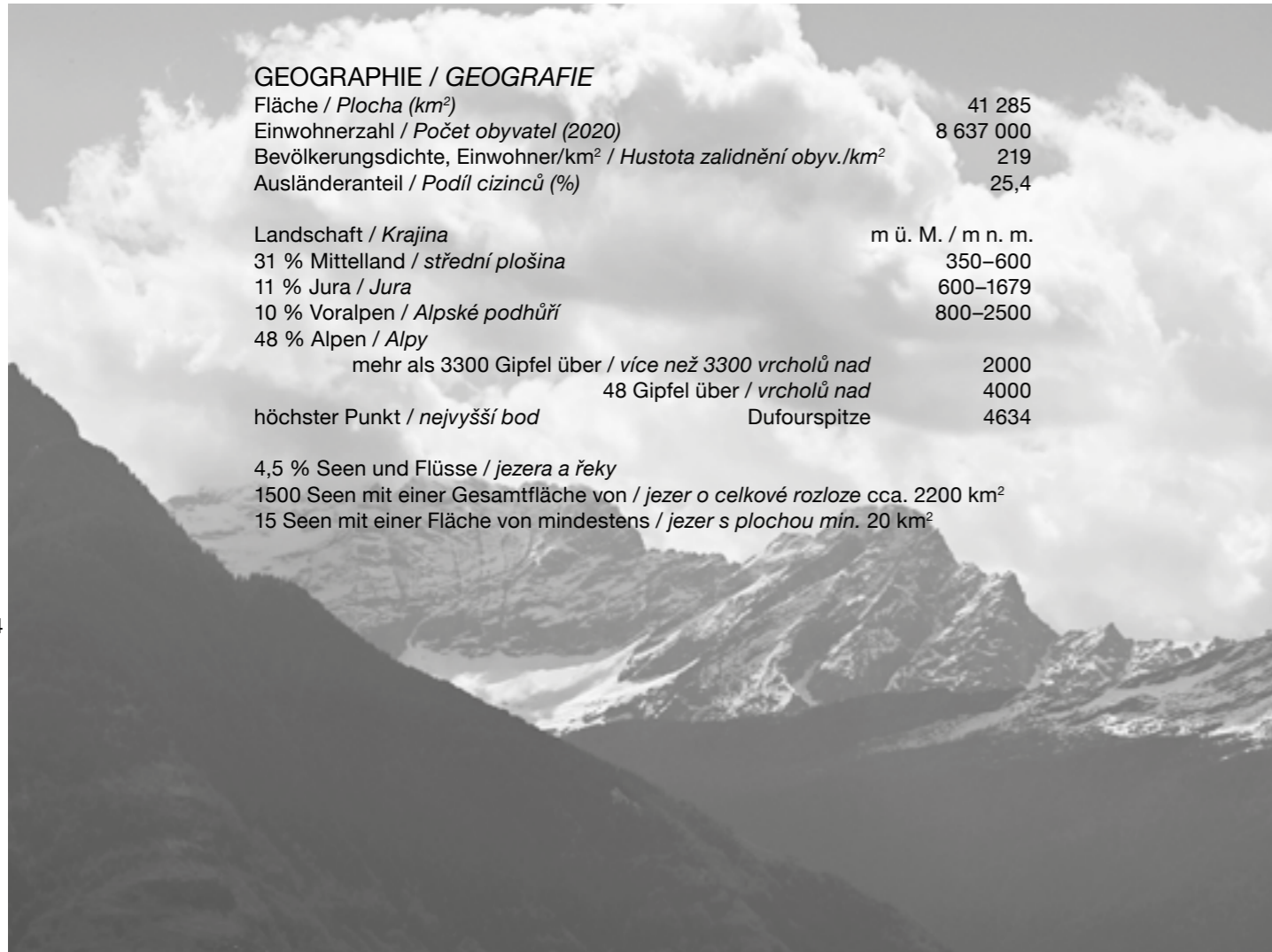
4,5 % Seen und Flüsse / jezera a řeky
1500 Seen mit einer Gesamtfläche von / jezer o celkové rozloze cca. 2200 km²
15 Seen mit einer Fläche von mindestens / jezer s plochou mín. 20 km²

GEOGRAPHIE / GEOGRAFIE

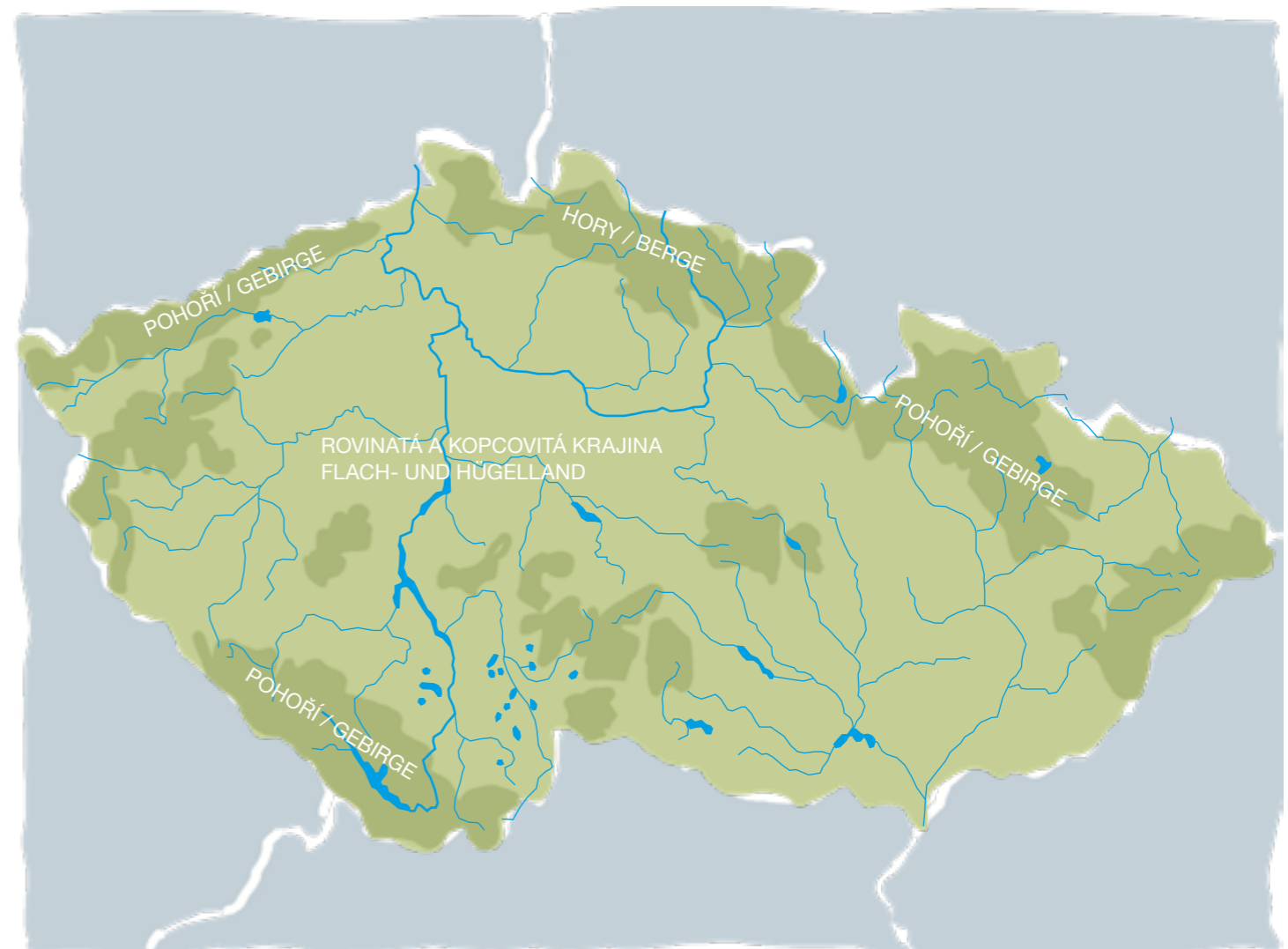
Fläche / Plocha (km ²)	78 870
Einwohnerzahl / Počet obyvatel (2020)	10 698 000
Bevölkerungsdichte, Einwohner/km ² / Hustota zalidnění obyv./km ²	139
Ausländeranteil / Podíl cizinců (%)	5,2

Landschaft / Krajina	m ü. M. / m n. m.
67 % Flach- und Hügelland / rovinatá a kopcovitá krajina	–500
32 % Gebirge / pohoří	500–1000
1 % Berge / hory	1000–1603
höchster Punkt / nejvyšší bod	Sněžka 1603
2 % Wasserfläche / vodní plocha	

174

175

WIRTSCHAFT UND FINANZEN (2021) CH
 EKONOMIKA A FINANCE (2021)

Bruttoinlandsprodukt insgesamt Mrd. USD Celkový hrubý domácí produkt v miliardách USD	813
Bruttoinlandsprodukt, reale Veränderung % seit 2000 Hrubý domácí produkt, skutečná změna % od 2000	+44
Bruttoinlandsprodukt je Einwohner/in (nominal) USD Hrubý domácí produkt na obyvatele (nominální) USD	93 720
Bruttoinlandsprodukt je Einwohner/in (PPP) USD Hrubý domácí produkt na obyvatele (PPP) USD	78 530
Inflationsrate % gegenüber Vorjahr Míra inflace v % oproti předchozímu roku	+0,6
Bruttoschuldenstand des Staates % des BIP Hrubý státní dluh v % k HDP	42,2
Gesamteinnahmen des Staates % des BIP Celkové příjmy státu v % k HDP	33,2
Gesamtausgaben des Staates % des BIP Celkové výdaje státu v % k HDP	35,1
Finanzierungssaldo des Staates % des BIP Saldo státního rozpočtu v % k HDP	-1,9
Bestand an Direktinvestitionen des Auslands Mrd. US\$ (2016)* Stav přímých investic ze zahraničí miliard USD (2016)*	793
Bestand an Direktinvestitionen im Ausland Mrd. USD (2016)* Stav přímých investic v zahraničí v miliardách USD (2016)*	1 131
Nettozufluss: Direktinvestitionen des Auslands Mrd. US\$ (2016)* Čistý přírůstek: přímých investic ze zahraničí v miliardách USD (2016)*	-26
Nettoabfluss: Direktinvestitionen im Auslands Mrd. US\$ (2016)* Čistý úbytek: přímé investice v zahraničí v miliardách USD (2016)*	31

Quelle / zdroj: Destatis 2022 / IMF-WEO / *UNCTAD

WIRTSCHAFT UND FINANZEN (2021) CZ
 EKONOMIKA A FINANCE (2021)

Bruttoinlandsprodukt insgesamt Mrd. USD Celkový hrubý domácí produkt v miliardách USD	283
EU-Anteil am BIP in % (2020) (BPB) Podíl EU na HDP v % (2020)	1,63
Bruttoinlandsprodukt, reale Veränderung % seit 2000 Hrubý domácí produkt, skutečná změna v % od 2000	+66
Bruttoinlandsprodukt je Einwohner/in (nominal) USD Hrubý domácí produkt, na obyvatele (nominální) USD	26 411
Bruttoinlandsprodukt je Einwohner/in (PPP) USD Hrubý domácí produkt, na obyvatele (PPP) USD	43 837
Inflationsrate % gegenüber Vorjahr Míra inflace v % oproti předchozímu roku	+3,8
Bruttoschuldenstand des Staates % des BIP Hrubý státní dluh v % k HDP	41,8
Gesamteinnahmen des Staates % des BIP Celkové příjmy státu v % k HDP	40,9
Gesamtausgaben des Staates % des BIP Celkové výdaje státu v % k HDP	47,0
Finanzierungssaldo des Staates % des BIP Saldo státního rozpočtu v % k HDP	-6,1
Bestand an Direktinvestitionen des Auslands Mrd. USD (2016)* Stav přímých investic ze zahraničí v miliardách USD (2016)*	189
Bestand an Direktinvestitionen im Ausland Mrd. USD (2016)* Stav přímých investic v zahraničí v miliardách USD (2016)*	56
Nettozufluss: Direktinvestitionen des Auslands Mrd. USD (2016)* Čistý přírůstek: přímých investic ze zahraničí v miliardách USD (2016)*	6
Nettoabfluss: Direktinvestitionen im Auslands Mrd. USD (2016)* Čistý úbytek: přímé investice v zahraničí v miliardách USD (2016)*	3

Quelle / zdroj: Destatis 2022 / IMF-WEO / *UNCTAD

- 8 Wilhelm Tell / *Vilém Tell*, 1897. Ferdinand Hodler (1853–1918), Kunstmuseum Solothurn
- 9 Urvater Čech auf dem Berg Říp / *Praotec Čech na hoře Říp*. Josef Mathauser (1846–1917)
- 12 Menhire von Clendy / *Menhire u Clendy*, Yverdon les Bains
- 13 Menhir «Versteinerter Hirt», Klobuky (Bezirk Kladno) / *Menhir «Kamenný pastýř», Klobuky (okres Kladno)*
- 14 Pfahlbauten Siedlung «La Tène» Neuenburgersee, Rekonstruktion *Domy na kúlech «La Tène» jezero Neuchâtel, Rekonstrukce*
- 15 Aunjetitzer Kultur / *Únětická kultura*
- 16 Latanium Museum am Neuenburgersee / *Museum Laténské doby, jezero Neuchâtel*
- 16-17 Kelten in Europa / *Keltové v Evropě*
- 17 Verlassenes Land / *Opuštěná země*
- 18 Oppidum von Bas-Vully, Rekonstruktion / *Oppidum Bas-Vully, rekonstrukce*
- 19 Situationstafel Oppidum in Trisov / *Situační plán oppida v Trisově*
- 20 Gaius Julius Caesar und der helvetische Heerführer Divico treffen nach der Schlacht an der Saône zusammen. Karl Jauslin (1842–1904) / «Die Helvetier zwingen die Römer unter dem Joch hindurch». Heroisierendes Gemälde aus dem 19. Jahrhundert auf den Sieg der Helvetier über die Römer bei Agen. Marc-Charles-Gabriel Gleyre (1806–1874) *Gaius Julius Caesar a helvetský vůdce Divico se setkávají po bitvě na Saôně / «Helvéciové nutí Římany projít pod jařmem». Heroická malba z 19. století vítězství Helvéců nad Římany u Agenu*
- 20-21 Römisches Reich, die Helvetier, Markomanen um 17–18 *Římská říše, Helvéciové, Markomani kolem roku 17–18*
- 21 Kaiser Marcus Aurelius begnadigt Markomannenhauptlinge. Antikes Marmorrelief *Cisarf Marcus Aurelius omilostňuje markomanské náčelníky. Antický mramorový reliéf*
- 22 Legionärspfad mit Ausgrabungen «Via et Porta Pretoria» Vindonissa, Windisch *Legionářská stezka s vykopávkami «Via et Porta Pretoria» Vindonissa, Windisch*
- 23 Verlassenes Land / *Opuštěná země*
- 24 Amphitheater Vindonissa, Windisch / *Amfiteátr Vindonissa, Windisch*
- 25 Verlassenes Land / *Opuštěná země*
- 26 Karrengelise, Römerstrasse bei Effingen, am Bözberg / Römische Strassen auf dem Gebiet heutiger Schweiz / Reste einer römischen Säule, Julierpass *Koleje vyježděné vozy, římská cesta u Effingenu na Bözbergu / Římské cesty na území dnešního Švýcarska / Pozůstatky římského sloupu, Julier Pass*
- 27 Verlassenes Land / *Opuštěná země*
- 28 Die Thebaische Schaar. Thebäische Legion vor Bergkulisse, von wo ein Zug Thebäer hinzumarschirt, bekennen sich die Männer der grossen Legion zum Christentum. In ihrem Mittelpunkt steht Urs (?) mit einem Heiligenschein, hinter den Wolken zeigt sich ein Kreuz. 1830–1850 Illustration, historisierende Szene, Lithographie. Pieber, H. J. Oeri 1782–1868, J. Honegger, Kollektion Zentralbibliothek Solothurn *Thébská legie. Před horskou kulisou, odkud Thébané pochodují, se muži početné legie hlásí ke křesťanství. Uprostřed stojí Urs (?) se svatozářím, za mraky je kříž. 1830–1850 Ilustrace, historizující scéna, litografie.*
- 28-29 Europa um 395 / *Evropa kolem 395*
- 29 Verlassenes Land / *Opuštěná země*
- 30 Abbaye de Romainmôtier «Sammlung von Ansichten aus dem ehemaligen Gebiet des Standes Bern», Prospect des Klosters Romamotier *Opatství Romainmôtier «Sbírka pohledů z bývalé oblasti kantonu Bern», Vyhlídka na klášter Romainmôtier*
- 31 Attila und seine Horden überrennen Italien und die Künste (Ausschnitt). 1843–1847 Eugène Delacroix (1798–1863) *Attila a jeho tlupy pokořují Itálii a umění. Detail 1843–1847. Eugène Delacroix (1798–1863)*
- 32 Castello di Montebello, Spornburg, Bellinzona / *Castello di Montebello, ostruhový hrad*
- 32-33 Europa um 526, die Slawen kommen, Langobarden ziehen weiter *Evropa kolem 526 Slované přicházejí, Langobardi táhnou dál*
- 33 Wenig besiedeltes Land / *Řídce osídlená země*
- 34 Kloster von Romainmôtier / *Klášter Romainmôtier*
- 34-35 Europa um 650, Frankenreich, Samos Reich *Evropa kolem roku 650, Franské království, Sámova říše*

- 35 König Samo / *Verlassenes Land / Sámovo / Opuštěná země*
- 36 Kloster St. Johann in Müstair um 775, Graubünden / St. Galler Klosterplan, früheste architektonische Darstellung eines Klosterbezirks, um 820. Detail / Karolingische Minuskel, Handschrift aus dem Besitz König Ludwigs des Deutschen, um 830/870 *Klášter sv. Jana v Müstair z roku 775, Graubünden / Plán kláštera Sv. Havla, nejstarší architektonická kresba, z roku 820. Detail / Karolinská minuskule, rukopis vlastněný králem Ludvíkem Němecem, z let 830 – 870.*
- 37 Verlassenes Land / *Opuštěná země*
- 38 Kirche St. Peter Mistail, um 800, Schinschlucht, Alvaschein, Graubünden / Der Innenraum von St. Peter zu Mistail steht immer noch so da wie vor zwölf Jahrhunderten: «Er erscheint uns in seinem gelassenen Zusammenspiel mit drei sphärischen Raumkörpern als ein in seiner Art vollkommenes, ausgeglichen in sich ruhendes Raumgebilde». (Zitat von Erwin Poeschel) *Kostel svatého Petra v Mistail, kolem roku 800, Schinschlucht, Alvaschein, Graubünden / Interiér kostela svatého Petra v Mistailu stále vypadá tak, jak byl před dvanácti stoletími: «Hledíme na jeho poklidnou souhru tří půlkruhových apsid, strukturu, která je dokonalá a sama o sobě naprosto vyvážená» (citát Erwin Poeschel)*
- 38-39 Dreiteilung des Frankenreichs, Mährenreich. Europa um 843 *Rozdělení Franské říše, Velkomoravská říše. Evropa kolem roku 843*
- 39 Cyril and Methodius. Jan Alojzy Matejko (1838–1893) / Prager glagolitische Fragmente altslawischer liturgischer Texte aus dem 11. Jahrhundert *Cyril a Metoděj 885. Jan Alojzy Matejko (1838–1893) / Pražské hlaholské zlomky, fragmenty staroslověnských liturgických textů z 11. století*
- 40 Zürich Fraumünster Document 853. Gründungsurkunde der Fraumünsterabtei in Zürich. Die älteste im Staatsarchiv des Kantons Zürich aufbewahrte Akte. Mit diesem Dokument stiftete Ludwig der Deutsche am 21. Juli 853 in Regensburg die Fraumünsterabtei in Zürich und stattete das Frauenkloster mit dem Königshof und weiterem königlichem Besitz in der Stadt Zürich sowie «mit den königlichen Gütern im Tal Uri und dem Albisforst» aus. Weiter wurde für das Kloster die Benediktinerregel festgelegt und die Immunität, das heisst die Reichsunmittelbarkeit, gewährt / Gründungslegende des Fraumünsters Zürich. Die beiden Töchter von König Ludwig der Deutsche, Hildegard und Bertha, werden von einem Hirsch vom Schloss Baldern zu einer Kapelle am Zürichsee geleitet, wo später das Fraumünster gebaut wird. Chronik Christoph Silberysen (1541–1608). *Zakládací listina kláštera Fraumünster v Curychu. Nejstarší soubor uchovávaný ve Státním archivu kantonu Curych. Touto listinou, vydanou 21. července 853 v Řezně, král Ludvík Němec daruje opatství Fraumünster v Curychu a obdaňuje ženský klášter královským dvorcem a královskými statky ve městě Curych a v údolí Uri a les Albis». Klášter se má řídit řeholí sv. Benedikta, je mu udělena imunita, tedy říšská bezprostřednost / Zakládající legenda Fraumünsteru v Curychu. Dvě dcery krále Ludvíka Němce, Hildegarda a Berta, následují jelena od hradu Baldern ke kapli u Curyšského jezera, kde je později postaven klášter Fraumünster*
- 40-41 Ostfrankenreich, Hochburgund, Böhmen und Mähren, Europa um 888 *Východofranská říše, Horní Burgundsko, Čechy a Morava, Evropa kolem roku 888*
- 41 Taufe Bořivojs I. Darstellung aus der Velislav-Bibel, erste Hälfte des 14. Jahrhunderts / Kirche St. Kliment in Levy Hradec bei Prag *Křest Bořivoje I. Velislavova bible, 1. pol. 14. století / Kostel sv. Klimenta v Levém Hradci u Prahy*
- 42 Das Schloßli Altenburg, Brugg / *Hrádek Altenburg, Brugg*
- 42-43 Heiliges Römisches Reich, Böhmen und Mähren, Europa um 962 *Svatá říše římská, Čechy a Morava, Evropa kolem roku 962*
- 43 Heiliger Wenzel auf dem Motivbild von Erzbischof von Prag Johann Očko von Wlašim / Die Ermordung von Vaclav. Vaclav wehrt sich am Boden und läuft zur Kirche. Der Priester schliesst (wahrscheinlich) die Tür vor ihm, was (nur) in Christians Legende beschrieben wird *Svatý Václav na Motivním obraze pražského arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi / Zavraždění sv. Václava. Václav se na zemi brání a utíká do kostela. Kněz (asi) před ním zavírá dveře, což popisuje (pouze) Kristiánova legenda. Iluminace Gumpoldovy legendy*
- 44 Der Weg von Disentis durch das Val Medel zum Lukmanierpass mit Hospiz und der Hospizkapelle / Innenansicht Hospizkapelle Sogn Gagl / Noch relativ ursprünglich erhaltene Kapelle Sogn Gagl (Sankt Gallus) aus dem 11. Jahrhundert *Cesta z Disentisu údolím Medel do průsmyku Lukmanier s hospicem a hospicovou kaplí / pohled do interiéru hospicové kaple Sogn Gagl / Stále poměrně původně dochovaná hospicová kaple Sogn Gagl (Svatý Havel) z 11. století*

Alle Angaben in diesem Buch wurden von mir nach bestem Wissen und Gewissen zusammengestellt und von mir und dem Lektorenteam mit Sorgfalt geprüft. Inhaltliche Fehler sind dennoch nicht auszuschliessen. Dadurch erfolgen alle Angaben ohne Gewähr.

Všetchny informace v této knize jsem sestavila dle mého nejlepšího vědomí a svědomí. Společně s editory svědomitě zkontrolovala. Přesto nelze vyloučit chyby v obsahu. Proto jsou všechny informace poskytovány bez záruky.

1. Auflage / 1. vydání

© Drahu Kohout, Hausen AG, 2023

Idee, Konzept, Recherche,

Texte, Fotos, Karten, Grafiken,

Gestaltung, Layout, Satz: Drahu Kohout

Lektorat, Korrektorat / *editace, korektura:*

Dr. Zuzana Häfeli, Dr. Marguerite Droz

Kateřina Bártová, ThDr. Jakub Jiří Jukl Th.D.

Druck / *tisk: Družstvo Opus-VDI*

Alle Rechte vorbehalten

ISBN 978-3-033-09754-4

www.kohout.ch

drahu.k@kohout.ch